

Beskrivelse af specialet Hjerter- og lungefysioterapi

Specialets problemfelter, målgrupper og det fysioterapeutiske indsatsområde

---

Specialets grundlæggende problemstillinger og relevans for fysioterapi

Specialet i Hjerter- og lungefysioterapi Fysioterapi omfatter især to store patientgrupper 1) patienter med hjerter-/kar sygdom og 2) patienter med KOL.

Begge patientgrupper har kroniske sygdomme, der medfører betydeligt funktionstab, tab af livskvalitet og arbejdsevne, og som kan føre til tidligt død.

Konsekvensen af både hjerter-/kar- og lungesygdom er akut, vedvarende og/eller progredierende kronisk underskud af ilt til centrale organer og perifært muskelvæv. Oftest er den fysiologiske årsag obstruktion i lunger eller forkalkning i arterierne, men der kan også være andre årsager. De mest klassiske symptomer på hjerter-/kar-sygdom er dyspnø, brystsmerte, hjerteranken, ødem og synkope. For lungesygdom er de hyppigste symptomer dyspnø, sekret i luftveje og hyppige infektioner.

Det er kendetegnende for patienter med hjerter-/kar og lungesygdomme, at de er i øget risiko for at udvikle angst og depression som følge af deres sygdom. Desuden påvirkes begge patientgruppers funktionsevne ofte i en nedadgående spiral, hvor sygdommen påvirker funktionsevnen negativt og omvendt. Det fører til yderlig svækkelse og inaktivitet, hvilket kan medføre øget risiko for andre livsstilssygdomme. For patienter i arbejde kan det betyde tab af erhvervsevne.

Patienterne har samtidig en række symptomer og udækkede palliative behov, ofte af fysisk såvel som psykisk, social og eksistentiel karakter. Patienter og pårørende har desuden ofte ikke tilstrækkelig adgang til den palliative indsats, og end-of-life drøftelse sker i en række tilfælde uhensigtsmæssigt sent i forløbet.

Specialets målgrupper

Voksne med erhvervet hjerter-/kar eller lungesygdom, det vil sige sygdomme i åndedræts- eller kredsløbsorganer. Desuden rummer specialiseringsområdet en mindre gruppe voksne med medfødte hjerter-/kar- eller respirationsproblematikker. Her kan der være overlap mellem fx pædiatrisk eller neurologisk speciale set ud fra en specifik medfødt sygdom, der følger borgeren igennem livet. Et særligt kendetegn ved målgruppen er multi-komorbiditet.

Specialisering indenfor området omfatter fysioterapi i alle faser af sygdomsforløbet, dvs. i den forbyggende, akutte, kroniske, rehabiliterende, kirurgiske, intensive og palliative fase.

Fysioterapeutens indsatsområder

Med udgangspunkt i en helhedsorienteret tilgang og forståelse af patienternes sygdom og livssituation og med fokus på patientens ressourcer, er fysioterapeutens rolle at integrere sin særlige viden om lunge, hjerter-/kar- og kredsløbets patologi og fysiologi i udredning, undersøgelse, behandling, genoptræning, rehabilitering, forebyggelse og sundhedsfremme samt palliation – alt afhængig af sygdommens og følgesygdommes udvikling.

Fysioterapeuten anvender sine kompetencer i behandlingsmetoder og træningsprincipper inden for respirationsteknikker, sekretmobilisering og konditions- og styrketræning med det formål at forbedre eller vedligeholde patienternes hjerter-/lungestatus, funktionsniveau, kondition og muskelstyrke. Heri indgår patientuddannelse, eventuelt med inddragelse af pårørende, med henblik på at fremme patientens handlekompetence og mestringsevne. Dette med henblik på at patienten opnår høj grad af selvstændig og aktiv livsførelse.

I den sidste sygdomsfase har fysioterapeuten fokus på de ressourcer og behov/ønsker, den enkelte har, og fysioterapeuten tilrettelægger behandling/lindrende tiltag ud fra dette.

Specialiserede kompetencer

Særlig viden og kompetencer knyttet til specialet

For at arbejde hen mod specialisering i Hjerte-lunge Fysioterapi kræves viden og kompetencer med udgangspunkt i principperne for evidensbaseret praksis kombineret med erfaring med håndtering af det komplekse af udfordringer, der følger med hjerte- og lungesygdom.

Nedenfor gives en række eksempler. Listerne er ikke udtømmende.

Fysioterapeuten har viden om:

- De mest relevante hjerte-/ lungesygdomme og de gensidige påvirkninger af komorbiditet, vanligt sygdomsforløb og behandlingsmuligheder
- Diagnostiske kriterier for relevante hjerte- eller lungerelaterede diagnoser og implikationen for fysioterapeuter
- Hvordan hjerte-/ lungesygdomme og følgerne af disse påvirker ernæringstilstand, funktionsniveau og livssituation, herunder psykosociale faktorer
- Træningslære, træningsfysiologi og hvordan effekten af træning/fysisk aktivitet påvirker/reducerer risikoen for hjerte-/kar- eller lungesygdomme
- Respirationsfysiologi og hjerte/lunge anatomi
- Motivationsteorier og mestringsstrategier i de forskellige faser i sygdomsforløbet
- KRAMS faktorer
- Håndtering af krise- og sorgreaktioner
- Farmakologisk behandling af grundsygdommen og dets virkning på den fysioterapeutiske intervention

Fysioterapeuten har kompetencer til at:

- Anvende specifikke diagnostiske tests og måleredskaber/måleinstrumenter/teknisk udstyr i udredning, behandling og evaluering af træningsforløbet, såsom pulsoximeter og træning med og uden ilttilskud
- Anvende afspændingsteknikker, smertelindrings tiltag; dyspnø håndtering
- Indgå i tværfaglige og tværsektorielle samarbejder
- Anvende metoder til formidling og fremme af relevante livsstilsændringer

Særlige kliniske kompetencer knyttet til specialet

Fysioterapeuten har:

- Kliniske færdigheder indenfor behandling, genoptræning og træningsprincipper. herunder afspænding samt smerte-og symptomlindring
- Kliniske færdigheder indenfor respirationsteknikker, sekretmobiliserende teknikker og dyspnøhåndtering
- Forståelse for hvordan immobilisering og sedering påvirker respiration, muskelfunktion, kropsopfattelsen og kognitiv funktion
- Forståelse for vigtigheden af optimal ernæring/kost i forbindelse med hjerte-/lunge sygdom
- Kendskab til overvågningsudstyr, respiratorbehandling samt relevant teknisk udstyr (fx CPAP, NIV, pulsoximeter) til brug i den fysioterapeutiske intervention, der som oftest er forankret på et hospital
- Kendskab til sygdomsspecifikke udrednings og evalueringsmetoder til brug i den fysioterapeutiske vurdering af lunge/hjerte- og muskelfunktion. Hertil generelle måleredskaber i vurdering af funktionsniveau med henblik på tilrettelæggelse og tilpasning af den fysioterapeutiske intervention med udgangspunkt i evidens og bedste kliniske praksis

---

Erfaringsområde indenfor specialet

Fysioterapeuten skal have:

- Bredt kendskab til hjerte-/kar- og respirationsfysioterapi samt medicinsk eller kirurgisk forløb og dets påvirkning af respiration, kredsløb og funktion
- Indgående kendskab til og praktisk erfaring med et af følgende områder nemlig 1) hjerte- eller 2) respirationsfysioterapi på individ og på gruppeniveau eller 3) intensivområdet på individniveau
- Indgående kendskab til de relevante tests og måleinstrumenter samt fortolkning heraf inden for egen subspecialitet.

Særligt kendskab til specifikke sygdommes progression

Specialet i Hjerte- og lungefysioterapi omfatter kroniske sygdomme, der kan strække sig over mange år og forekomme i forskellige stadier med forskellige påvirkninger af patienten. Eksempler herpå er KOL, lungefibrose, cystisk fibrose, hjerteinsufficiens, cancer i thorax/abdomen/hals og intensiv acquired weakness.

Specialisten har indgående kendskab til sygdommens patofysiologi, progression, behandlingsmuligheder og -begrænsninger - samt i sygdommens sidste fase, til palliation.
